

STEVANYIK ANDRÁS

Kereszt-utak

Zsinatok, uniók, pápalátogatások Egyháztörténeti emlékek Szabolcs-Szatmár-Beregben

Egyháztörténetünk és a magyar történelem számos sorsfordító eseménye kötődik megyénkhez. A történelem ezen két „útvonala” ugyan szervesen kapcsolódik egymáshoz, de a hangsúlyok, az értékelések nem egyszer eltérőek. A nevezetes dátumok többsége beépült közös emlékezetünkbe, a települések, a szervezetek, a helyi közösségek folyamatosan gondoskodnak erről. De sokszor véletlenszerű, hogy mikor, milyen körben és mélységben hagyományozódnak az emlékek generációról generációra. A tankönyvek természetüknél fogva szűkszavúak, nemegyszer eleve mellőzik a kisebb jelentőségűnek ítélt eseményeket. Akkor is, ha azok szűkebb környezetünk históriájának akár meghatározó pontjai voltak. Legtöbbször csak érintik a történeteket, de megérteni nem tudják az ifjú vagy idősebb lelkeket. Pedig ezek elvitathatatlanul megerősítik a lakóhely, a szülőföld iránti tiszteletet. Felszabadítják a fantáziát, közelebb hozzák a letűnt korok hőseit. Belegondolni is milyen hátborzongató, hogy hányan és miként érkezettek meg például Szabolcs híres várához a XI. században.

Írásomban néhány megyénkhez kötődő kiemelkedő eseményt idézünk fel történelmi idejük sorrendjében: 1. A Szabolcsi zsinat (1092), 2. Beregi egyezmény (1233), 3. Csengeri zsinat (1570), 4. Ungvári unió (1646), 5. Pápalátogatás és előzménye (1991, 1978).

I. Szabolcsi zsinat (1092)

A Nemzeti Múzeum állandó kiállításán kevés szabolcs-szatmár-beregi vonatkozású tárgyat találunk. A tárlat elején örömmel fedezzük fel – a nyírbátori stallum közelében – a szabolcsi földvár makettjét. Mi persze tudtuk/tudjuk, hogy megyénk egyik legkisebb településén történelmi jelentőségű események zajlottak, mégis megható tapasztalni, hogy ez szerepel a haza históriáját feldolgozó gyűjteményben.

A mai megye egyik névadó településén 1092. május 20-án szent zsinatot tartott I. László (1040 körül – 1095) király. Közel két évtizedes uralkodása alatt két alkalommal élt ezzel a lehetőséggel. Először 1083-ban, a szentté avatások előkészítésekor és másodszer itt a szabolcsi zsinaton. Természetesen királyi ülések, törvénylátó napok sokasága övezte küldetését, de egyházi jellegű zsinat csak ez a kettő volt. László király az ország előtt álló súlyos kérdéseket akarta megvitatni az ország egyházi és világi mül-

tóságaival. Bonyolult, egymást sűrűn átszövő kül- és belpolitikai helyzet várt felelős megoldásra. Ehhez igényelte elsősorban a papság álláspontjának megismerését.

Szent királyunk ugyan sikeresen meghódította dél-nyugaton Horvátországot, de ezzel egy időben dél-keleten ölte-rabolva ránk rontottak a kunok. Az oroszok által feltételezett kunok megállítására nem tűrt halasztást, de a horvát hódítás elfogadtatása sem tűnt egyszerű feladatnak. Ezzel ugyanis magára haragította II. Orbán pápát, akitől elorozta hűbértartományát, és László az ellenpápa, Kelemen felé kezdett közeledni. Emiatt egy cseppet sem volt közömbös az egyházi méltóságok hozzáállása. A zsinat helyszínének kiválasztása összefüggött az oroszok ellen tervezett büntető hadjárat tervével. Ezért a keleti végek jelentős erődítménye megfelelőnek látszott a nagy horderejű összefogott megtartására. A találkozón a jelenlévők népes tábora alaposan megvitattott minden eléje tornyosuló problémát. A tárgyalta ügyek elsősorban nem hit- és egyházfegyelmi témákat feszegetettek – mint általában a zsinatok –, hanem inkább az államot érintő kérdéseket. Szellemét és jelentőségét a Szent Istváni törvénykezés folytatásaként értékelhetjük. Az itt elfogadott rendelkezések 42 cikkelyét (dekrétumát), annak 51 pontját most nem ismertethetjük, de a tartalom fő témaköreit igen:

1. Foglalkoztak a cölibátus kérdésével, szigorúan tiltották a papok második házasságát.
2. Döntöttek az elpusztított templomok újraépítésének megkezdéséről és a felszerelések pótlásáról.
3. Szabályozták a tizedszedést.
4. Meghatározták a parancsolt ünnepek dátumát és megülésük módját.
5. Előírták a szentmiséken való részvételt, a böjtek megtartási módját.
6. Büntetést róttak ki a pogányokra.
7. Védelmükbe vették a női becsületet és a házasság felbonthatatlanságát.
8. Rendezték a zsidók és az izmaeliták kapcsolatát a katolikusokkal.
9. A katolikus hit megerősítéséről döntöttek.

Külön tanulmányt érdemelnek a Szent László-i törvények, törvénykönyvek kutatásai. Megdöbbentő, hogy születésük után csak évszázadok múlva találtak nyomukra. Legrégibb lelőhelye egy XV. századi bécsi kódex volt.

A szabolcsi zsinat utóélete is roppant izgalmas. I. László király nem csak országosan, hanem megyénkben is kiemelten népszerű uralkodó volt és maradt. Az 1092-beli szabolcsi tartózkodása mellett bizonyíthatóan járt (Kis)Várdán, a kunok feletti győzelem egyik színhelyén. A napjainkban egyre szélesebb ismeretséget kivívó felső-szabolcsi város főterét nem véletlenül ékesíti az uralkodó kecses lovas szobra. De nem csak itt őrzik megkülönböztetett szeretettel lovagkirályunk emlékét. Számos legenda, ének, márványtábla, intézmény- és utcanév, képzőművészeti alkotás jelzi, milyen mélyen él emlékezetünkben. Példaként említjük csak a szentté avatása körüli verses zsolozsma néhány sorát:

Örök kútja szent jóságnak,
Égi fénye igazságnak,
Krisztus urunk, tetszéssel,
László király segélyével,
Add, hogy téged kik dicsérünk
Menny öröme jusson nekünk.

László, jó királyunk,
Üdvözlégy, téged áldunk,
Patrónusunk, tisztességünk,
Kegyes, erős segítségünk!
Velünk hordod bajok súlyát,
Minden jóra kegyes jószág!

Visszatérve Szabolcsra, a XI. századi földvárhoz és a műemlék templomhoz, szembetűnő, hogy napjainkban milyen féltő gonddal ápolják a több mint 900 éves nagy zsinat hagyományát. Korábban sem feledkeztek meg erről, de csak kiemelt időpontokban kísérte kiemelt figyelem. Ilyen volt a Millennium környéke. Sokat köszönhet a falu és persze a megye is dr. Jóna Andrásnak. A „megye legkedvesebb gyermeke” – ahogy becézték – évekig kutatott, ásátott a földvár környékén. Felhívta a széles nagyközönség figyelmét a történelmi földben és felette rejtőző szellemi kincsekre. A

Szent László
Varga Imre alkotása (1992)
(fotó: Ilyés Gábor)

két világháború között gyakran megfordultak itt cserkész- és leventecsapatok.

1945 után néhány évtizedig lappangó csend övezte Szabolcsot, élénkületet dr. Németh Péter tudós múzeumigazgató ásátásai eredményeztek 1969–1971 között. Az igazi áttörést azonban a rendszerváltozást követő évek hozták. Ezen belül is a zsinat 900. évfordulója. Akkor avatták fel Szent László mellszobrát a régi templom előtt.

A leleplezésekor jelenlévők meglepődve látták, hogy a szobor milyen sok hasonlóságot mutat az említett ásátásokat végző múzeumigazgatóval. A kilencvenes évektől minden esztendőben László-napkor nagyszabású ünnepségek vonzották ide a hálás utókort. 1991-ben Nyíregyházán, de kimondottan a szabolcsi zsinat iránti tisztelet jegyében az akkori teljes kabinet kihelyezett kormányülést tartott. Kis túlzással szinte minden mai állami és egyházi vezető tiszteletét tette már dicső elődeink egykori összejövetelének színhelyén.

Míg a büszke község lakossága látványosan összezsugorodott az elmúlt évtizedekben, addig a híre évről évre egyre szélesebb körben vált ismertté.

2. Beregi egyezmény (1233)

A tárgyalt események közül ez a legkevésbé ismert. A XIII. század elején éles konfliktus támadt az egyházi és világi érdekek ütközése miatt. Aztán a bölcs kompromisszumok következtében az ellentétek idővel elsimultak. A vitákat a keresztény egyházat ért hátrányok váltották ki. Sérelmezték a korábbi kiváltság szerinti sójárandóságuk, azaz a sóforgalom után nekik járó összegek korlátozását. Sőt a legtöbb esetben ezek meg nem fizetését. Nehezményezték, hogy az egyházi vezető személyek peres ügyeiben – a legtöbb esetben – nem az egyházi bíróságok ítélkeztek. Gondok támadtak az egyházi személyek adómentességének érvényesítése terén, és abban is, hogy a közhivatalokat gyakran más hitűekkel – izmaelitákkal, zsidókkal – töltötték fel a keresztények kárára.

A hazai egyházi méltóságok panaszaikat nem tudták II. András (1176 körül – 1235) királlyal orvosoltatni. Ezért közbenjáró segítségért IX. Gergely pápához fordultak. Az öregedő király nem vette fél vállról a kérelmeket, de a figyelmét lekötötte az újabb halicsi hódító hadjárat. Egy évtizeddel vagyunk túl az *Aranybulla* kihirdetésétől (1222), ami alaposan átrajzolta a hazai birtok- és erőviszonyokat. A király harmincéves uralkodása vége felé a folyamatos hadjáratok újabb és újabb adók kivetését követelték, ami természetesen nem segítette a köznyugalom visszaállítását.

1233 nyarán éppen Halics (a szomszédos keleti birodalom) ellen vonult a királyi had, amikor vidékünkön, a beregi erdőben utolérte a Jakab pápai legátus vezette egyházi küldöttség, soraikban több hazai egyházi méltósággal. Itt nyújtották át a pápai ultimátumot, amely részletesen taglalta a fent vázolt nézeteltéréseket és azok jóváhagyó feloldásának követelését. Közel egy év haladékot szabtak ki az uralkodónak a szükséges intézkedések megtételére. Ennek elmulasztása kiközösítéssel fenyegette a királyt és tanácsosait. Udvarát pedig interdiktummal (azaz a szentségek kiszolgáltatásának tilalmával) sújtotta volna.

A fenyegetést illet komolyan venni, különösen a kora középkorban. II. András sem tett másként, hiszen maga is mélyen vallásos ember volt. Az Árpád-házi királyok közül egyedül ő vett részt Szentföldi hadjáratban.

Az egyezkedés pontos helyét nem ismerjük, de idejét igen. A király 1233 nyár végén fogadta a legátust és augusztus 20-án pecsétjével igazolta és elfogadta a benne foglaltakat. (Milyen érdekes, hogy az augusztusi dátumhoz mennyi tartalom tapadt az idők során...)

II. András megesküdött a cikkelyek betartására. Igaz, a követeléseket azonnal nem tudta és abban a mértékben nem is akarta teljesíteni. A sójárandóság elmaradása miatt ugyanis 10 ezer márká kárpótlást írtak elő a csanádi püspöknek, az egri és a pannonthalmi apátnak. A büntetés nagyságát érzékelteti, hogy IX. Gergely kegyesen eleve öt éves részletfizetést tartott méltányosnak. Ez még a királyi kamara számára is megterhelőnek bizonyult bő hétszáz évvel ezelőtt. (Aztán hosszas alkudozások után 10 éves részletfizetésben állapodtak meg. Ennek végét a király már nem élhette meg.)

A pecsétes jóváhagyás és a tényleges teljesítés között még hosszú hónapok és évek teltek el, de végül a szép emlékü uralkodónk elkerülte a kiközösítést. Az egyezmény igazi nyertese a kiváltságait visszaszerző hazai katolikus főpapság volt.

A beregi egyezményel ugyan csak nagyon vékony szállal kapcsolatos, de említésre méltó érdekesség, hogy Bereg egyes területeit Bánk bán birtokolta. A tragikus sorsú, királyhű főúr története kötelező tananyag, a belőle készített drámát és operát közel két évszázada játsszák a színházak. Az idegenek térnyerése, a főurak összeesküvése, Gert-rúd királynő meggyilkolása közismert minden magyarnak. Bánk beregi érdekeltisége miatt számunkra még közelebbi ez a kultikus történet.

3. Csengeri zsinat (1570)

A nemrég kívül-belül felújított csengeri református templom északi falát egy 11 alakos dombormű díszíti. A jellegzetes vörös és fekete színű égetett téglás, vakolat nélküli épület nyolcszögletes tornyával megyénk egyik legszebb temploma. A dombormű pedig a Munkácsy-díjas szobrászművész, Bíró Lajos alkotása. Szülővárosa ékesítésére készítette tele érzellemmel és lendülettel.

Mit ábrázol? A mű a reformátusok történelmi jelentőségű 1570. évi összejövetelére emlékeztet. Erről tanúskodik a felirata is:

CONFESSIO CZENGERINA 1570
 EMLÉKŰL A CSENGERI ZSINAT 450
 ÉVES ÉVFORDULÓJÁRA.
 AHOL MÉLIUSZ JUHÁSZ PÉTER DEBRECENI
 PÜSPÖK VEZETÉSÉVEL 1570 JÚLIUS
 26-ÁN MEGERŐSÍTETTÉK A
 SZENTHÁROMSÁG ISTENBEN VETETT
 HITET.
 DICSŐSÉG AZ ATYÁNAK, A FIÚNAK,
 ÉS A SZENTLÉLEK ISTENNEK.

KÉSZÍTTETTE A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS
 EGYHÁZKERÜLET ÉS A CSENGERI
 REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG

A kis szatmári településen több zsinatot is tartottak, de a hitvallás szempontjából ez a közel fél évezredes alkalom a legjelentősebb. Lezárta a korábbi hitvitákat, és meghatározó formájává lett a Szentháromságban való hitnek. A megemlékező ünnepséget a zsinat 450. évfordulójára tervezték, de a terjedő koronavírus-járvány miatt csak egy évvel később gyülekezhettek az atyfiak.

A XVI. század a keresztény vallás tektonikus belső mozgásának időszaka. A nagy változások és útkeresések kora. A megújulási törekvések kemény, nem ritkán kegyet-

len harcok közben formálódtak. A magyar prédikátorok eleinte Luther követői voltak, többségük csak fokozatosan tért át a helvét református hitre.

1570 nyarán Méliusz Juhász Péter debreceni püspök elnöklete alatt ült össze a csengeri zsinat. Nagy egyetértésben erősítették meg a Szentháromság Istenben vetett hitüket. Megvitatták, pontokba rendezve megfogalmazták tételeiket. Az egyhangúlag elfogadott, Méliusz által szerkesztett 11 pontos nyilatkozatot maga a püspök vitette a debreceni nyomdába és nyomtattatta ki latin nyelven. A zsinat főbb pontjai:

1. Az egyetlen egy Istenről, aki Atya, Fiú és Szentlélek
2. Az Isten örökké való egyszülött fiáról
3. A Szentlélek egy élő igaz Úristenről, melyekkel a Szentlélek az Istenről a próféták és apostolok által szól
4. Azokról a szavakról és kifejezésekről, melyekkel a Szentlélek az Istenről a próféták és apostolok által szól
5. Az Istenről szóló kifejezéseket magyarázó szabályokról
6. A törvényről és az evangéliumról az egyházban
7. Az egyház szertartásairól és szakramentumaikról
8. Az ételben, italban, ruházatban való keresztyéni szabadságról és az egyház összegyülekezéseinek helyeiről
9. Az Isten személyre nem tekintéséről
10. A bűnnek okáról, az Isten közbenjáró Fiáról
11. A rút eretnekek és Antikrisztusok eltörléséről

Az elkészült dokumentum később bekerült a külföldi református egyházak legnevezetesebb hitvallásaival együtt a *Syntagma confessionum* című híres gyűjteménybe. Széles körű elterjedését előmozdította később a szintén e vidékhez kötődő Kiss Áron püspök. Ő fordította a szöveget magyar nyelvre 1881-ben. Áron püspök hosszú ideig Porcslmán szolgált a hívek szeretetében, közmegelegedésre. Fia a magyar neveléstörténet kimagasló alakja volt.

A Szentháromság-tan megvallása, a kijelentéshez való hűséges ragaszkodás megőrizte abban a veszedelmes korban – és a későbbiekben is – a magyar reformátusságot az európai protestáns egyházak világában és közösségében. Megyeszerető közösségünknek külön öröm, hogy ez a jelentős esemény nálunk fogadtatott el.

Méliusz Juhász Péter és Kiss Áron püspökök emlékét hűségesen őrzik a szatmári vidékek. Csengerben a fenti domborművön kívül a helyi református Idősek Otthona hirdeti Méliusz nevét. Kiss Áronról és fiáról Porcslmán készült szobor és emléktábla.

4. Ungvári unió (1646)

Parthén Péter, az „Ungvári unió apostola” néven emlegetett szerzetes Szakolyban, ebben a közép-nyírségi településen látta meg a napvilágot. Eredetileg Petrovics Péterként született a XVI. század végén, valószínűsíthetően 1592-ben. Szakoly és a görögkatolikusok büszkén ápolják emlékét, amit a község központjában lévő, mindkét oldalán

gondosan kifaragott fa emlékoszlop idéz meg. Arról, hogy szélesebb körben ismeretlen a neve, nem ő tehet. A Parthén nevet akkor vette fel, amikor belépett a Szent Bazil rendbe és azt akkor is megtartotta, amikor később püspökké választották. Bárhogy is hívták, személye végül is elválaszthatatlanul összeforrott a magyar görögkatolikus egyház születésével.

Származásáról máig vitatkoznak, egyesek szerb, mások ruszin, sőt lengyel felmenőkre esküsznek. Fontos, de nem elsődleges kérdés. Valójában az az út érdekes, amelyen eljutott az unió létrehozásáig.

Nem csak a papság, hanem a nép körében is népszerű szerzetes érett felnőtt korára feltétlen híve lett a görög- és latinkatolikus felekezet egymáshoz való közeledésének.

A XVII. század első felében meghatározó gondolatrá és törekvéssé vált hazánkban is a katolikus megújulás reformprogramja. Ennek egyik leágazása volt a felekezet-szervezés új útjaira való ráatalálás körükben. Sokféle uniós próbálkozásnak voltak szemtanúi az elbizonytalanodó kortársak. Hazánkban is gyakoriak és sokfélék a kísérletek.

Összehangolásukat nehezítette az ország három részre szakadása. Európában az egyesülési elképzelések már a XV. század közepétől jelen vannak (Firenzei unió, 1439). A törekvések többsége hamar kudarcba fulladt. A teljes latinizálás ugyanis egyik félnél sem látszott követendő útnak.

Parthén Péter 1640 előtt minden bizonnyal a munkácsi kolostor helyettes főnöke volt. A váráról és vasiparáról híres település ekkor már Bereg vármegye egyik legfontosabb városa. (Még egy vékony szál, ami a történetet megénkhez köti).

A római katolikusok körében is méltányolt Parthén innen Ungvárra költözik és a teológiaiailag kiválóan képzett szerzetestársával – Kosovich Gáborral – előkészítik az egyesülést. Kidolgozzák az unió feltételrendszerét:

1. A bizánci rítus sértetlenül maradjon meg, a latin rítust nem fogadják el.
2. A közösség vezetőjét választás útján kell kijelölni, ahogy az évszázados hagyományok előírják. Aztán a választás eredményét a Szentszék megerősíti.
3. Az uniót elfogadó papok kedvezményei, kiváltságai ugyanazok legyenek, mint a római katolikus papoknak.

Parthén Péter emlékműve
Szakolyban
(fotó: Ilyés Gábor)

Következett a szervező munka, a térség keleti papjainak meggyőzése. Az ungvári vártemplomban végül 1646. április 24-én gyülekeztek a ruszin és magyar papok. A 63 jelenlévő a fenti feltételekkel elfogadta az egyesülést Rómával. Cserébe elismerték a pápa főségét és a katolikus egyház tanításait.

A leírások szerint a minden ünnepélyességet nélkülöző, mégis történelmi jelentőségű eseményen megszületett a görögkatolikus egyház. A kinyilatkoztatás elterjedése, általános elfogadtatása természetesen nem érvényesülhetett gombnyomásra. Lassú folyamat végén

erősödött meg a mozgalom szerte Észak-Magyarországon. Sok hátráltató tényező akadályozta diadalútját. Tisztázásra várt a papképzés módja, az új egyházszervezet köz- és egyházjogi helyzete, a görögkatolikus klérus társadalmi és közjogi emancipációja.

Ennek a nagy ívű alkotásnak nemcsak elindítója, hanem több mint két évtizedig alakítója is lett a szakolyi származású Parthén Péter. Érdemei elismeréseként a kortársak 1651-ben munkácsi püspökké választották. Ezt a tisztséget haláláig, 1665-ig elismerésektől kísérve, becsülettel kiszolgált. Féltő gonddal egyengette alkotása kiteljesedését. Erre emlékezhet az utókor a szakolyi görög templom kertjében. Itt a magyar honfoglalás 1100. évének ünnepségén szentelték fel a szakolyi szerzetes emlékoszlopát.

A Benedek György által faragott méltóságteljes oszlopon kicsit nehézkesen, de olvasható a felirat:

Parthén Péter püspök úr születésének
400. és az Ungvári unió 350. évfordulójára
állította a millectenárium évében:
Szülőfalujának, Szakoly községnek
Önkormányzata és a Görög Katolikus
Egyházközsége.

1996. augusztus 20.

5. Pápalátogatások (1991, 1978)

Hivatalban lévő pápa először 1991 nyarán látogatott Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe. Hazánk más helyszínén is csak egyetlen egyszer, majdnem ezer esztendővel ezelőtt IX. Leo személyében. (Pápává választásuk előtt viszont már több magas rangú egyházi vezető tiszteletét tette nálunk. Legutóbb a 2021-es Eucharisztikus Kongresszust megelőző budapesti találkozón Eugenio Pacelli bíboros, azaz a későbbi XII. Piusz pápa.)

A megyénkhez kötődő pápai látogatás az 1991. augusztus 16–20. közötti magyar misszió szerves részét képezte. II. János Pál egy napot töltött Szabolcsban. Bár a közös emlékezet a máriapócsi százezres szentmisével azonosítja ittlétét, de Őszentisége elidőzött a megyeszékhelyen is.

A máriapócsi könnyező Madamonna

A nyíregyházi városi stadionba még soha nem vártak olyan izgalommal és felkészültséggel vendéget, mint azon az augusztusi napon. Ráadásul a vendég, ha nem is a mennyekből, de a magasból érkezett. Helikopterrel ereszkedett a már eddig is sok csodát látott játéktér kezdőkörébe. Innen a

belvárosi görögkatolikus palotába vezetett útja. A környező járdákon hatalmas tömeg tolongott, hogy legalább egy pillanatra láthassa a katolikus egyház fejét. A pápa felől érkező barátságos intés felért egy áldással.

A megyeszékhelyen csak egy kicsit megpihent a pápa. Fogadta a világi és a helyi egyházi vezetőket. A szabolcsi program természetesen elsősorban Máriapócsnak, a világhírű zarándokhelynek szólt. Az ország legkisebb városa, a nagyjából kétezer lelkes település, ennek megfelelő tisztelettel várta az egyházfőt. A pápatéren alakították ki azt az óriási fogadóteret, ami helyet adott a hatalmas tömegnek. Nem kis logisztikai szervezést követelt a valóban békés és lélekemelő rendezvény lebonyolítása.

A könnyező Mária-ikon története országhatárokon túl ismert, így érthető, hogy ide szervezték a II. János Pál magyarországi programjának második rendezvényét. Az időzítés finom gesztusa pedig az, hogy államalapítási ünnepünkhöz igazodott.

II. János Pál a szabadtéri nagy szertartás előtt a Szent Mihály főangyal-templomban a kegykép előtt bizánci szertartású szent liturgiát végzett magyar nyelven. Ennek emlékére készítették később a bazilika új bronzkapuját (a nemrég elhunyt szabolcsi szobrászművész, Tóth Sándor alkotását).

Maga a különleges ikon 1696–1905 között három alkalommal könnyezett a település régi és újabb templomaiban. Az eredeti képet a csoda megtörténte után ugyan Bécsbe szállíttatták, de a pótlására kapott másolat folytatta a csodatételt. Még a XX. század elején is előtört Mária szeméből a fájdalom és aggodás megnyilvánulása. A több mint háromszáz év alatt ki tudja hány – feloldozást váró – hívó ember kereste fel az országból és változékony határainkon túlról. Ezt még az ereje teljében lévő kommunista rendszer sem tudta megakadályozni. Az első könnyezés 250. évfordulóján és az Ungvári unió 300. évfordulóján Mindszenty József prímás is felkereste. Két évvel később a pár kilométerre lévő Pócspetriben történt sajnálatos baleset – rendőrhalál – után ezt már nem tehette volna meg. A kegykép ismertségét fokozta az is, hogy több alkalommal „kilépett” a templom védelmező homályából. 2005-ben és 2015-ben országjáró körúton a hívők számos településen személyesen is megtekinthették.

Mária neve 1715-től – a második könnyezés időpontjától – összeforrt Pócs helynevével. Azóta viseli a település mai megnevezését. Elsősorban az ikon által és miatt épült, fejlődött folyamatosan napjainkig az 1993-ban városi rangra emelt helység. Két évvel a pápalátogatás után, nyilván azzal összefüggésben.

2005-ben dr. Erdő Péter bíboros jelenlétében pedig Nemzeti Szenthellyé nyilvánítva ismerték el különleges szerepkörét. Emellett egyike a történelmi emlékhelyeknek. A megyében öt ilyen kitüntetett hely létezik.

II. János Pál szabolcs-szatmár-beregi látogatása egyszeri, de felejthetetlen emléke nemcsak a fogadóhelyeknek. Emléktáblák, képzőművészeti alkotások, fotóalbumok készültek Máriapócs, Nyíregyháza, Fehérgyarmaton, Ajakon.

Végül tegyük teljessé a pápa, a korábbi krakkói érsek és megyénk találkozásait. Helytálló a fogalmazásunk, hiszen az 1991. évi nagy találkozásnak volt egy előzménye. Sokakat meglep(het) majd, hogy legalább egyszer már vendégül láhattuk híres vendégünket. Igaz, akkor feltűnés nélkül, szinte inkognitóban érkezett Nyírbátorba egy lengyel kis csoport élén. Erről tanúskodnak az egykori nyírbátori református

lelkész szavai: „Még 1978. június 27-én történt, hogy beállított hozzám egy vidám tekintetű lengyel úr és a kíséretében lévő férfi. Kevés német tudásommal megértettük egymást, hogy a Bátor-i-család emlékeire kíváncsiak. A város református lelkésze voltam akkor, megmutattam nekik az egyházunknál fellelhető emlékeket, távozásukkor beírtak a vendégkönyvbe néhány sort. Másnap egy nagyobb lengyel csoport is tolmáccsal, és amikor az emlékkönyvet írták alá, nagy ujjongásba kezdtek. Azt kérdezték: tudom én, hogy ki járt itt tegnap?

Értetlenségemet látva közölték, hogy a krakkói bíboros: Karol Wojtyła, az egyik lehetséges pápa... négy hónappal később, októberben aztán valóban pápává választották a krakkói érseket.”

A felejthetetlen nyírbátori látogatás különben annak köszönhető, hogy közelünkben lengyel vendégmunkások építették a legkorszerűbbnek mondott kabai cukorgyárat. Őket látogatta meg lelki vezetőjük. (Milyen kár, hogy a rendszerváltás után, a „korszerűség” jegyében ez a cukorgyár is az enyészet martaléka lett.)

A történet végül azzal záródott, hogy 13 évvel később, a pápa máriapócsi látogatáskor a batoriak egy díszes ajándékkal kedveskedtek neki: a tűzzománcba égetett Báthory-címer mellé részlemezre átmentették a hajdani vendégkönyvi sorokat:

„Lengyelország egyik legjobb királyának, Báthory Istvánnak városához érzelmileg kötődünk. Ezért köszönjük, hogy összegyűjtötték és a lengyelek számára megmutatják az emlékeket.”

(Új Kelet, 1996. máj. 13. Nagyon meglepődött a pápa)

Felhasznált irodalom

- SIPOS LÁSZLÓ: Szabolcs városában szent zsinat tartatott. Nyíregyháza, 2021. 74.
- KUJBUSNÉ MECSEI ÉVA: Szent László nyomában. Szabolcs-szatmár-beregi Szemle, 2021. 1. sz.
- JÁNOSI MÓNIKA: Szent László zsinati határozatainak keletkezéstörténete. Szabolcs-szatmár-beregi Szemle 1992. 2. sz.
- MOLNÁR JÓZSEF: Molnár József Csengerről szóló írásai. Csenger. 2020. 685.
- VÉGHSEŐ TAMÁS: Az Ungvári unió előzményei, létrejötte, eredménye. In: Orcád világossága. Debrecen 38–45.
- PIRIGYI ISTVÁN: Parthén Péter püspök emlékére. Az Ungvári unió 350. évfordulójára. Szakoly, 1996.
- II. János Pál pápa máriapócsi zárandoklata. (Életünk Krisztus!) Budapest, 1991.
- ARADI BALOGH ATTILA: Nagyon meglepődött a pápa. Új Kelet, 1996. máj. 13.